

Waanopera over moordenaar Woyzeck

Muziektheater

Project Wildeman maakt met de klassieke zangeressen van Silbersee een eigen versie van Büchners *Woyzeck* - ook te zien op Oerol.

Door onze redacteur
Ron Rijghard

Vier woeste baardmannen die zich primitief op de borst roffelden en met onafgebroken getrommel in trance brachten. Vorig jaar veroorzaakte Project Wildeman met hun voorstelling *Wij* de nodige opwinding op Oerol. Dit jaar werkt het heftige kwartet aan *Woyzeck*, in samenwerking met vier juist fijnzinnig klassiek zingende nymfen van de groep Silbersee.

Voordat *Woyzeck* weer festivals als Oerol (13-22 juni) aandoet is er de première zondag, als onderdeel van Theaterfestival Karavaan. Gespeeld in een grote kapel in Heiloo, op het terrein van het deels verbouwde psychiatrisch centrum Sint Willibrord. Die locatie is gepast, gezien de ondertitel van de voorstelling, *Een waanopera*: de nadruk van deze muziektheaterversie ligt op de gekte van Woyzeck, de man die stemmen hoorde, aan wanen leed en uiteindelijk zijn vriendin Marie vermoordde.

De kapel is een hoog en rond auditorium. Mooi, maar ook een galmbak. Bij een repetitie vorige week beklemtoont regisseur Romain Bischoff de aandacht voor de verstaanbaarheid: trommelen met oerkracht, maar ingetogen. De doorloop belooft dat *Woyzeck* een fysiek en muzikaal spektakel wordt, met bijzonder vormgegeven scènes. Zoals wanneer de vier vrouwen, hoofd in elkaars schoot, in een lijn liggen en de mannen er achterwaarts overheen kikkeren, declamerend en brul-

Wildeman en Silbersee baseren hun **Woyzeck** op psychiatrische rapporten uit 1824 over de echte Woyzeck

FOTO ROGER CREMERS

lend als apen - de aanranding van Marie door Woyzeck verbeeldend.

De botsing tussen het klassiek georiënteerde Silbersee (tot voor kort Vocaallab geheten) en Project Wildeman oogt spannend. Wildeman Robin Block: „Zet ons tegenover vier vrouwen en er ontstaan hele nieuwe hormonale sensaties.”

Bij de woorden die Block als Woyzeck uitspreekt, gaat het om de muzikaliteit, niet alleen om de ratio. Zijn tekst schreef

Wij maken theater voor de onderbuik

Robin Block

hij zelf en komt niet uit het beroemde toneelstuk van Georg Büchner. Büchner baseerde zich op de historische moordenaar Woyzeck, die in een geruchtmakende rechtszaak in 1824 toerekeningsvatbaar werd geacht. Voor hun waanopera is veel ontleend aan het rapport van de psychiater bij de zaak, vertelt Jennifer van der Hart (Silbersee): „Woyzeck had last van hartritmestoringen en oorsuizingen. Die zetten we om in muziek en beelden.”

Block: „Onze benadering is zintuiglijk. De muziek, de zang en de tekst zijn fysiek gericht. Het is theater voor de onderbuik.”

Rond de centrale Woyzeck en Marie darten twee keer drie alter ego's rond. Zij zijn waanpersonages, de stemmen in het hoofd van Woyzeck. „Er zit een mate van luciditeit in waanzin”, aldus Block, die de centrale Woyzeck speelt. „Mensen in het beginstadium van schizofrenie hebben een inzicht dat zij die causaal en utilitair naar de werkelijkheid kijken missen. Wij laten zien dat Woyzeck details oppikt waar anderen aan voorbij lopen.”

De alter ego's krijgen hun eigen onderlinge relaties. De Marie van Van der Hart loopt aldoor breed glimlachend rond. Bischoff: „Zij is de onschuldige Marie, de geïdealiseerde vrouw. Woyzeck zou willen dat hij zo'n Marie had.” Een andere Marie trekt haar Woyzeck voort als een hond. Bischoff: „Dat is ook een beeld in zijn hoofd. Door die situatie kun je gaan begrijpen dat hij zijn Marie heeft gedood. Waar we op aansturen is een moreel conflict bij de toeschouwer: dat je bijna goedkeurt dat hij haar doodt.” Het muzikale idoom van *Woyzeck* is rijk en gevarieerd: van percussie, gitaar, trompet, scratchen en beukende beats naar lieflijke liedjes en aria's. De muziek is de motor van de voorstelling, zegt Bischoff. „Ook die paar momenten van stilte zijn muziek.” Block: „Het streven is dat woorden, muziek en beweging één taal worden, waarbij we woorden bijna uitkotsten en de tonen door je heen zinderen.” Zo groeit er een waanopera in de kapel. Block: „Dit is geen keurig verhaaltje van een gezond iemand die langzaam gek wordt. Je valt er midden in. Waan en werkelijkheid schuiven door elkaar tot een hallucinatie. Het moet klotsen.”

Woyzeck, door Silbersee & Project Wildeman. Prem. 1/6, Heiloo, festival Karavaan. Ook Oerol en Over het IJ-festival, t/m 13 juli.